

Autorka: Małgorzata Kacprzykowska

ETYKA W GIMNAZJUM

Temat (7): Gaja – życie bez ludzi.

Cele lekcji:

- rozbudzenie świadomości ekohumanistycznej,
- kształtowanie nawyków proekologicznych,
- tworzenie okazji do rozwijania refleksji przyrodniczej.

Normy wymagań

Uczeń:

- analizuje skutki działań człowieka wobec przyrody,
- prezentuje postawę ekologiczną.

Metody: analiza problemu, praca w grupach, ćwiczenia praktyczne.

Kluczowe pojęcia: Gaja, ekologia, ekohumanizm.

Materiały dydaktyczne: karta pracy (ZAŁĄCZNIK 4)

Czas trwania: 45 minut.

Przedmiot: godzina wychowawcza, etyka, filozofia, ekologia, biologia.

Przebieg lekcji:

1. Nauczyciel rozpoczyna lekcję od pytania: czy Ziemia (rozumiana jako świat przyrody) mogłaby istnieć bez człowieka? Kto kogo potrzebuje – Ziemia człowieka, czy człowiek Ziemię? Czy świerki w lesie potrzebują do życia człowieka?
2. Po analizie wypowiedzi, uczniowie w grupach tworzą oskarżenia w imieniu Ziemi:
  - a) wyciek z tankowców wielkich ilości ropy naftowej (gr. I),
  - b) nuklearna katastrofa w Czarnobylu (gr. 2),
  - c) opady kwaśnych deszczów we wschodniej Europie (gr. III),
  - d) naruszanie sfery ozonowej (gr. IV),
  - e) wycinanie dżungli (gr. V).
3. Wybrani eksperci oceniają wystąpienia liderów, biorąc pod uwagę skutki wydarzeń dla świata zwierzęcego i nieożywionego. Wybierają oni najlepsze oskarżenie, za które uczniowie otrzymują oceny.
4. Prowadzący wskazuje, że ludzie są odpowiedzialni za omawiane dramaty. Grupa wspólnie próbuje ustalić, które z zagrożeń można uniknąć.

5. Na koniec nauczyciel wprowadza uczniów w *hipotezę Gai*, sformułowaną przez Jamesa Lovelocka (w pracy „Gaja: nowe podejście do życia na Ziemi”).

HIPOTEZA GAI – James Lovelock opisał Ziemię (Gaję) jako żywą istotę obdarzoną swoją własną rozumnością. Zdaniem ekologa, przyroda tak bardzo zabiega o swą trwałość, że konsekwencje zniszczeń ludzkich mogą okazać się poważniejsze dla człowieka niż dla zwierząt, roślin czy minerałów. Lovelock wysuwa hipotezę, że być może Ziemia stopniowo zmienia swoją geofizjologiczną strukturę tak, aby ludzką rasę całkowicie unicestwić lub przynajmniej zredukować, dzięki czemu powstrzymana zostanie działalność, która zagraża egzystencji planety.

6. Dalsza praca przebiega w oparciu o kartę pracy (ZAŁĄCZNIK 4). Zawarte w niej zadania rozwijają świadomość proekologiczną uczniów.

GENERATOR MYŚLI HUMANISTYCZNEJ

ZAŁĄCZNIK 4

GAJA – ŻYCIE BEZ LUDZI

- ❖ Ekolog, Alan Marshall w swoich pracach stwierdził, że przez sześćdziesiąt pięć milionów lat utrzymywała się równowaga ekologiczna pomiędzy światem ożywionym i nieożywionym. Kiedy pojawił się człowiek, kultura łowiecko-zbieracka, a potem kultura rolnicza nie zakłóciły tej równowagi. Jednak ostatnie trzysta lat gwałtownej industrializacji ogromnie zachwiały relację między światem człowieka a przyrodą. Najróżniejsze precyzyjnie zespolone ekosystemy zostały rozstrojone, niektóre w sposób nieodwracalny. Filozof, Bernard Williams, wskazuje cztery rodzaje skutków ludzkich przedsięwzięć:

SKUTKI ODROZONE – efekt ludzkich działań doświadczą przyszłe pokolenia, np. jak zrekompensować późniejszym pokoleniom utratę bizonów?

SKUTKI NAMACALNE – doświadczalne podczas kąpieli w zanieczyszczonej rzece.

SKUTKI DLA SFERY POZALUDZKIEJ – ludzkie poczynania wywierają mniejszy lub większy wpływ na świat zwierzęcy, np. budowa nowego kompleksu sportowego może okazać się zabójcza dla ptaków, myszy, kretów, gdyż niszczy ich naturalne środowisko.

SKUTKI DLA SFERY POZAZIEMSKIEJ – efekty ludzkich działań doświadczają inne żywe organizmy takie jak trawy, kwiaty, drzewa, ale także rzeczy nieożywione: góry, pustynie, kamieniska.

- Do jakiego rodzaju skutków ludzkich działań zaliczysz:

Działalność ludzi	Skutki ludzkich przedsięwzięć
wyciek z tankowców wielkich ilości ropy naftowej	
nuklearna katastrofa w Czarnobylu	
opady kwaśnych deszczów we wschodniej Europie	
naruszanie sfery ozonowej	
wycinanie dżungli	

➤ Napisz, jak powinniśmy myśleć o rekompensowaniu skutków odroczonech?

.....
.....
.....

❖ Ekohumiści postulują, by „krąg” moralnej godności został tak określony, aby obejmował nie tylko ludzi, ale także wszystkie inne zwierzęta i rośliny. Człowiek, uznając wartość i bogactwo wszystkich form życia, zachowa rozkwit i harmonię. Wszystko, co istnieje, ma swój moralny status z racji samej już jednostkowej egzystencji.

➤ Napisz, jakie kroki w przyszłości:

- a) najbliższej,
- b) dalszej,
- c) najdalszej

powinny zostać podjęte, aby człowiek zajął wobec otoczenia moralną postawę?

a).....
.....
.....
.....
b).....
.....
.....
.....
c).....
.....
.....

➤ Wymyśl hasła zachęcające do postawy ekologicznej.

.....
.....
.....
.....
.....